

Lección 5

lernu!

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Este proyecto se financia con el apoyo de la Comisión Europea. Esta publicación refleja solo el punto de vista de su autor, por ello la Comisión no puede hacerse responsable sobre el uso de las informaciones que aquí aparecen.

El contenido en su totalidad, salvo que en algún lugar se indique otra cosa, pertenece a *lernu.net* y ha sido publicado bajo una licencia [Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

<https://lernu.net/instruado?lang=es>

Correlativos

Estudia la tabla y observa la lógica de su construcción: el significado de cada una de las 45 palabras de la tabla puede deducirse uniendo los significados su primer y su segundo elemento. Aprende de memoria en especial las palabras siguientes:

	KI- interrogativos, relativos, interjecciones	TI- demostrativos	ĈI- totalizadores	NENI- negativos	I- indefinidos
-U individuo, cosa/asunto individual	kiu quién, cuál pregunta sobre la identidad de una o muchas personas conocidas, cosas o asuntos (quién, cuál)	tiu tiu Muestra a una cierta persona de entre muchas personas, cosas o asuntos conocidos (ese/a)	ĉiu ĉiu Muestra individualmente y sin excepciones a los individuos de un grupo de personas, cosas o asuntos.	neniu neniu Niega a los individuos de un grupo de personas, cosas o asuntos.	iu iu Muestra a una persona individual, asunto o cosa desconocida o indefinible.
-O cosa, asunto	kio kio "qué, qué cosa"	tio tio "eso"	ĉio ĉio "todo"	nenio nenio "ninguna cosa, nada"	io io "alguna cosa, algo"
-A cualidad, especie	kia kia "cómo, qué clase"	tia tia "esa clase, ese tipo"	ĉia ĉia "de toda clase, de todo tipo"	nenia nenia "de ninguna especie, teniendo ninguna cualidad"	ia ia "de alguna especie, teniendo alguna cualidad"
-EL manera, grado	kiel kiel "en qué manera o grado" (cómo)	tiel tiel "en esa manera o grado" (así)	ĉiel ĉiel "de todas formas, maneras"	neniel neniel "de ninguna manera"	iel iel "de alguna manera o grado"
-E lugar	kie kie "en qué lugar" (dónde)	tie tie "en ese lugar" (ahí)	ĉie ĉie "en todo lugar"	nenie nenie "en ningún lugar"	ie ie "en algún lugar"
-AL causa	kial kial "por qué causa, motivo, por qué"	tial tial "por esa causa, motivo, por eso"	ĉial ĉial "por toda causa, motivo, por todo"	nenial nenial "por ninguna causa, motivo, por nada"	ial ial "por alguna causa, motivo, por algo"
-AM tiempo, vez (ocasión, condición)	kiam kiam "en qué tiempo, en qué momento, cuándo"	tiam tiam "en ese tiempo, en ese momento, entonces"	ĉiam ĉiam "en todo tiempo, en todo momento, siempre"	neniam neniam "en ningún tiempo, en ningún momento, nunca"	iam iam "en algún tiempo, en algún momento, alguna vez"
-OM cantidad (grado con énfasis)	kiom kiom "cuánto"	tiom tiom "tanto"	ĉiom ĉiom "todo"	neniom neniom "nada"	iom iom "algo, un poco"
-ES poseedor (objeto, sujeto)	kies kies "el/la de quien, cuyo"	ties ties "de esa persona"	ĉies ĉies "de todos/as"	nenies nenies "de nadie"	ies ies "de alguien"

Ĉ-io = todo

Ĉ-iam = siempre

Ĉ-iu = cada, cada uno, cada una

iom = un poco

Ĉ-iaj = todos

Las palabras de la tabla también pueden tener las terminaciones -j (plural) y -n (acusativo):

- la finaĵon -j povas havi vortoj, kiuj finiĝas je -u kaj -a
- la finaĵon -j povas havi vortoj, kiuj finiĝas je -o, -u, -a kaj -e

ĉio = qué - que

ĉion = qué - que

Kio estas tio? Tio estas kuko. = ¿Qué es eso? Eso es un pastel.

Kion vi manĝas? Kukon mi manĝas. = ¿Qué comes? Un pastel como.

ĉiu = quién

Kiu staras kun li? = ¿Quién está de pie con él?

Kiun mi vidas? = ¿A quién veo?

Kiuj estas viaj amikoj? = ¿Quiénes son tus amigos?
¿Quiénes son sus amigos (los amigos de usted/ustedes)?

Kiujn librojn vi legis? = ¿Qué libros leíste?

ĉia = qué tipo de, qué clase de

Kia estas la vetero? = ¿Cómo es el tiempo?

Kian aŭton vi havas? = ¿Qué tipo de coche tienes? ¿Qué tipo de coche tiene usted?

Kiaj estas ŝiaj leteroj? = ¿Qué tipo de cartas escribe (ella)?

Kiajn fotojn vi faris? = ¿Qué clase de fotos hacías? ¿Qué clase de fotos hacía usted?

ĉie = dónde - donde

ĉien = donde

Kie mi estas? = ¿Dónde estoy?

Kien vi iras? = ¿Adónde vas? ¿Adónde va usted? ¿Adónde van ustedes?

Las palabras pueden combinarse con preposiciones

al ĉiu = a quien

kun ĉiu = con quien

al tiu = a ese

inter tiuj = entre esos

Comparación

el comparativo se forma con la palabra **pli**:

pli bona = mejor

pli granda = mayor

El superlativo se forma con la palabra **plej**:

plej bona = óptimo (el mejor)

plej granda = máximo (el más grande, el mayor)

En las frases con el comparativo para "que" se utiliza **ol**:

pli bona ol vi = mejor que tú

Y en las frases en superlativo para "de" se utiliza **el**:

la plej bona el ĉiuj = El mejor de todos

Cuando se usa un superlativo de un adjetivo delante de **plej** debe estar siempre el artículo **la**.

Las palabras **pli** y **plej** también se usan con adverbios. Las reglas son las mismas que con adjetivos, excepto por una diferencia: no hay que poner **la** antes de **plej**.

pli rapide = más rápidamente

plej rapide = lo más rápidamente

dum

La palabra **dum** indica una duración y se puede usar tanto como preposición ("durante") como conjunción (mientras):

Li sidas dum la manĝo. = Está sentado durante la comida.

Ŝi skribas dum li legas. = Ella escribe mientras él lee.

ĉi

La palabra **ĉi** se usa con palabras con la raíz "ti" para indicar proximidad:

tie = allí - allá

tiu = ese

tiu ĉi / ĉi tiu = este

tie ĉi / ĉi tie = aquí

-ind-

El sufijo **-ind-** indica que vale la pena, que es digno de algo:

aŭskultinda = merece la pena escucharlo, digno de ser escuchado

leginda = merece la pena leerlo, digno de ser leído

bedaŭrinde = lamentablemente ("merecidamente lamentado")

nedankinde = de nada, no hay de que ("no vale la pena agradecerlo")

kioma?

La palabra interrogativa **kioma** se utiliza cuando se pregunta por la hora:

Kioma horo estas? = ¿Qué hora es?

▼ Bloque 19 (Sesiones 37-38)

Objetivos de aprendizaje

- aprender como comparar en Esperanto (comparativo, superlativo)
- repasar las palabras ya conocidas, que tienen relación con los comparativos (kiu, tia, tie etc.)

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio

Preparación

- Sonidos **1, 2, 3**
- Copias de **M1**
- Copias de **M2**
- Ejercicio **M3**
- Copias de **M4**
- Copias de **M5**

Nuevas palabras

sinjoro = señor

horo = hora

vendi = vender

komenci = comenzar

aŭto = carro, coche

pli = más

plaĉi = agradar

ol = que

la plej = lo más

ĉi = partícula gramatical que indica proximidad

aŭskulti = escuchar

pli ol = más que

forgesi = olvidar

plej el = la mayoría de

helpi = ayudar

Plan de aprendizaje

10 me Repartir **M1** y escuchar el Audio **1**. Leer y traducir juntos el texto. Pide a los alumnos que lean dos frases cada uno y las traduzcan de nuevo. Cuando lleguen al final del texto, deben volver a empezar pero esta vez sin traducir. El profesor ayudará solamente con la pronunciación y si es necesario con alguna traducción.

Ayuda a los alumnos a traducir las frases que contienen el superlativo y el comparativo: **la plej bona el, pli rapida ol ...**

5 me Juego recreativo no lingüístico

20 me Reparte el diálogo **M2**.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

Explica que los adjetivos y adverbios en comparativo y superlativo no cambian y que solo hay que añadir **pli** o **plej** (**bona – pli bona, plej bona, bone – pli bone, plej bone**).

10 me Pausa

20 me Reparte **M3**. Divide a los alumnos en grupos de tres o de cuatro. Cada grupo debe unir cada palabra o conjunto de palabras con el correlativo que le corresponda. Puedes organizar una competición: el grupo que lo termine más rápido es el ganador.

Explica a los alumnos, que las palabras del encabezamiento de cada columna de la tabla son algo diferentes entre sí, por ejemplo **kiu – tiu**, etc. Los alumnos deben darse cuenta de la similitud entre las palabras de cada encabezamiento. La razón de esta similitud será explicada detalladamente en los bloques siguientes.

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Reparte **M4**. Pide a los alumnos que traduzcan la canción juntos y cantarla también juntos 2 o 3 veces.

Asigna las tareas para casa.

Nova aŭto (1-a parto)

Sinjoro Rapid, amiko de Marko, eniris vendejon de aŭtoj. Tie li vidas belan sinjorinon, kiu plaĉas al li. Vendisto venas al li. Sinjoro Rapid demandas:

- Kiu aŭto estas la plej bona?
- Tiu ĉi estas la plej bona el ĉiuj.
- Ĉu ĝi estas rapida?
- Ĝi estas pli rapida ol aliaj.

M2 Diálogo

- A** Mi aŭdis ke vi volas novan aŭton. Ĉu estas vero?
- B** Jes, mia aŭto estas malnova kaj malbona.
- A** Ĉi tie estas aŭtovendejo. Kiu aŭto plej multe plaĉas al vi?
- B** Tiu ĉi. Ĝi estas pli bona ol mia.
- A** Ho, 20 000 eŭroj! Multekosta!
- B** Mi ne havas sufiĉan monon por ĝi. Mi aĉetos iun malpli koston.
- A** Sed ĝi estas tre rapida.
- B** Mi ne devas havi la plej rapidan aŭton el ĉiuj.
- A** Ĉu vi ne ŝatas vojaĝi pli rapide ol aliaj?
- B** Ne. Mi ne volas akcidenton.

M3 Ejercicio

Pon cada una de las expresiones en el grupo correcto: vendisto, forta, riĉa, la plej bona, lingvo, en vendejo, pli bela, en la hejmo de Marko, aŭto, en sportejo, domo, kafo, sur tablo, amiko, en nia lernoĉambro, en via lernolibro, kelnero, sur papero, kuko, Marko, malpli granda, sinjorino, vizaĝo, malvarma, letero, sportisto, frato, pli rapida

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!

Solución:

Kiu? Tiu!	Kie? Tie!	Kio? Tio!	Kia? Tia!
Marko	en vendejo	aŭto	forta
vendisto	sur tablo	kafo	pli rapida
sinjorino	en via lernolibro	kuko	la plej bona
amiko	en sportejo	letero	pli bela
kelnero	sur papero	vizaĝo	riĉa
frato	en la hejmo de Marko	domo	malpli granda
sportisto	en nia lernoĉambro	lingvo	malvarma

M5 Canción

Crea frases con las palabras que aparecen debajo. Puedes agregar palabras adicionales.

ion - diri - volas

→

Mi volas diri ion.

libroj - plaĉas - tiuj

→

amikon - kian - volas

→

aŭto - tiu ĉi - rapide

→

forgesis - Marko - ion

→

iras - lernantoj - kien

→

Crea frases con el ordenador. Crea 5 frases cada día; tradúcelas y escríbelas, si están correctas.

M6 Tarea para casa

- A** Kion vi faras dum la tago?
B Je la sepa horo kaj tridek minutoj mi iras en lernejon.
A Kion vi faras, dum vi estas en lernejo?
B Mi lernas multajn novajn aferojn.
A Ĉu vi ŝatas matematikon?
B Jes, mi ŝatas ĝin pli multe ol lingvojn. Sed plej multe mi ŝatas muzikon.
A Kiam vi revenas hejmen?
B Mi revenas je la dekdua horo.
A Kie vi tagmanĝas? Ĉu en lerneja manĝejo?
B Ne. Hejme mi manĝas bonan manĝon, kiun kuiris mia patrino.
A Kaj poste? Ĉu vi ludas kun geamikoj?
B Jes, sed unue mi devas lerni kaj skribi hejmtaskojn.
A De kiu estas la lernolibroj tie sur la tablo?
B Tio estas miaj lernolibroj kaj lernolibroj de mia fratino.

▼ **Bloque 20** (Sesiones 39-40)

Objetivos de aprendizaje

- repasar el contenido de las lecciones anteriores (verbos modales, numerales, terminaciones gramaticales)

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio

Preparación

- Copias de **M7**
- Copias de **M8**
- Copias de **M9**
- Copias de **M10**
- Copias de **M11**

Plan de aprendizaje

20 me Reparte el diálogo **M6**.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Reparte **M7**. Pide a los alumnos que rellenen los espacios con el verbo modal adecuado.

10 me Reparte **M8**. Pide a los alumnos que lean las frases y las traduzcan a su lengua materna.

Haz que los alumnos repitan el comparativo de adjetivos y adverbios. En algunos casos se añade el prefijo **MAL-** (**malpli**, **malplej**)

10 me Pausa

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Reparte **M9**. Pide a los alumnos que relacionen las frases con los tiempos.

10 me Reparte **M10**. Ejercicio con la canción **Dek boteloj**, que fue aprendida en la lección 4. Pide a los alumnos que agreguen a la canción los números que faltan.

Después cantar juntos la canción 2 o 3 veces. De ese modo los alumnos repetirán las palabras relacionadas con los números.

Asigna las tareas para casa.

M7 Diálogo

Completa los espacios con el verbo correcto: {n}.

Mi petas, ĉu vi _____ helpi al mi? – Kompreneble!

Hodiaŭ Marko ne _____ skribi hejmtaskon. Tio plaĉas al li.

Ni havas malnovan aŭton. Ĝi ne funkcias kaj ni ne _____ vojaĝi plu.

Ana ankoraŭ ne _____ dormi. Ŝi ŝatas plu legi la libron.

Mia edzo _____ labori tre longe kiel kelnero.

La sinjoro iras malrapide. Li estas maljuna, li ne _____ iri pli rapide.

Ĉu vi _____ fermi la fenestron? – Mi povas, sed mi ne _____. Estas varme en la ĉambro.

Marko _____ aĉeti kukon por Ana, sed li ne havas sufiĉan monon.

Ivo ne havas tempon por ludi kun mi. Li _____ rapide iri en vendejon kaj aĉeti panon.

M8 Ejercicio

Traduce a tu idioma.

La unua vendisto estas bona. La dua vendisto estas pli bona ol la unua. La tria vendisto estas la plej bona el ĉiuj.

Mia domo estas malgranda. La domo de Marko estas pli malgranda ol mia. La domo de Julia estas la plej malgranda.

La patrino de Ana kuiras bone. La patrino de Marko kuiras pli bone. Mia patrino kuiras plej bone.

Petro lernas lingvojn rapide. Mi lernas lingvojn pli rapide ol li. Mia fratino lernas lingvojn plej rapide el ni ĉiuj.

Tiu ĉi foto estas bela. La dua foto estas malpli bela. La lasta foto estas la malplej bela.

M9 Ejercicio

Relaciona cada frase con la hora que crees le corresponde.

7.30	Mi revenas hejmen el la lernejo.
8.00	Post la tagmanĝo mi lernas en mia ĉambro.
12.00	Mi iras en lernejon.
12.30	Mi ludas sur la strato kun geamikoj.
14.00	Mi dormas.
16.00	Mi manĝas hejme tagmanĝon, kiun kuiris mia patrino.
21.00	Mi sidas en lernoĉambro kaj mi aŭskultas la instruiston.

M10 Ejercicio

Dek boteloj

Dek boteloj pendas sur la mur'

Sed se akcidente falas unu nur, tiam naŭ boteloj pendas sur la mur'.

Naŭ boteloj pendas sur la mur' sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ok boteloj pendas sur la mur'.

Ok boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam sep boteloj pendas sur la mur'.

Sep boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam ses boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

_____ boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur,

Tiam _____ boteloj pendas sur la mur'.

Du boteloj pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam unu botelo pendas sur la mur'.

Unu botelo pendas sur la mur', sed se akcidente falas unu nur, tiam nurodoro restas sur la mur'.

Melodia: [YouTube](#)

M11 Tarea para casa

Agrega la terminación correcta: **-j, -n, -jn**.

Antaŭ la domo de Marko staras modernaj aŭto_____.

Antaŭ dek minuto_____ venis la patro hejmen.

La botelo_____, kiuj staras sur la tablo en kuirejo, estas miaj.

Donu al mi la grandajn libro_____, kiuj estas tie malantaŭ vi.

Ĉu vi aŭdas mi_____ bone?

Post du horoj la vendisto fermos la vendejo_____.

En lernoĉambro sidas lernanto_____ kaj ili aŭskultas instruisto_____.

Vi havas tre bela_____ okulo_____.

La fotoj, kiuj pendas sur la muro, estas tre bela_____.

Ivo ne komprenas la lastan hejmtasko_____, kiu_____ li ricevis en la lernejo.

Crea frases con el ordenador. Crea 5 frases cada día; tradúcelas y escríbelas, si están correctas.

▼ Bloque 21 (Sesiones 41-42)

Objetivos de aprendizaje

- comprender el sistema de los correlativos en esperanto (ver que esas palabras constan dos partes y que es posible construir muchas combinaciones con la ayuda de muy pocos morfemas)
- aprender a crear los primeros correlativos (combinando KI-, TI-, ĈI- con -U, -O, -A, -E)
- conocer el sufijo -IND-

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio, Imanes

Preparación

- Sonidos **4, 5**
- Copias de **M12**
- Ejercicio **M13**
- Ejercicio **M14**
- Ejercicio **M15**
- Copias de **M16**
- Ejercicio **M17**
- Copias de **M18**
- Copias de **M19**

Nuevas palabras

forta = fuerte

veturi = viajar (por tierra)

tre = muy

ĉiuj = todos, todas

certe = seguro

jam = ya

kosti = costar

jaro = año

multe = mucho - muchos

monato = mes

bedaŭri = lamentar

plena = lleno

aĉeti = comprar

-ind = sufijo que indica que algo es digno de...

Plan de aprendizaje

15 me Repartir **M12** y escuchar el Audio **4**. Leer y traducir juntos el texto. Pide a los alumnos que lean dos frases cada uno y las traduzcan de nuevo. Cuando lleguen al final del texto, deben volver a empezar pero esta vez sin traducir. El profesor ayudará solamente con la pronunciación y si es necesario con alguna traducción.

5 me Explica brevemente el uso del sufijo **-IND-** y da algunos ejemplos.

Reparte **M13**. Ayuda a los alumnos a crear palabras con el sufijo **-IND-** y pídeles que intenten usarlas en frases.

Puedes comentar la palabra **nedankinde**, que se utiliza en frases de cortesía. Como ejemplo puedes mencionar esta conversación:

- Ĉu vi povas helpi al mi?

- Jes.

- Dankon!

- Nedankinde!

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Reparte **M14**. Pídele a los alumnos que piensen sobre el significado de las palabras con el sufijo **-IND-**. Después pídeles que creen al menos 3 frases que tengan sentido. Si tienes tiempo, algunos alumnos pueden leer en voz alta las frases que han escrito y puedes comentarlas.

10 me Reparte **M15**. Pídele a los estudiantes que lean el texto con atención y lo traduzcan al esperanto. Da aproximadamente 5 minutos para realizar el ejercicio. Después pídele a uno de ellos que la traducción al resto de la clase. Puedes pedirle a otros que propongan alternativas y sugerencias. Escribe la traducción correcta en la pizarra.

10 me Pausa

15 me Reparte el diálogo **M16**.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

5 me Juego recreativo no lingüístico

15 me Reparte el diálogo **M17**.

Con imanes pon el rompecabezas sobre la pizarra. Usa el rompecabezas para explicar el sistema de correlativos. Después pídele a los estudiantes que metan diferentes correlativos y piensen en su significado.

Recuérdale a los estudiantes la similitud entre las palabras **kiu - tiu, kie - tie** etc. A continuación añade otra palabra similar a cada pareja: **kiu - tiu - ĉiu, kie - tie - ĉie**, etc.

10 me Reparte **M18**. Pide a los alumnos que descubran, qué pieza del rompecabezas es la más adecuada para cada frase.

Asigna las tareas para casa.

Nova aŭto (2-a parto)

- Ĉu ĝi estas ankaŭ forta?

- Ho jes, ĝi estas tre forta.

- Certe ĝi estas multekosta?

- Kompreneble, ĝi estas la plej multekosta el ĉiuj.

- Dankon, bedaŭrinde mi ne aĉetos novan aŭton, ĉar mia malnova aŭto estas la plej malmultekosta el ĉiuj. Mi ankoraŭ veturos per ĝi.

M13 Ejercicio

Conecta las palabras con la terminación **-IND-** y haz una frase.

aĉeti	aĉetinda	La ruĝa aŭto estas aĉetinda.
lerni	lerninda	
vidi	vidinda	
danki	nedankinde!	

M14 Ejercicio

Crea preguntas con sentido. Escríbelas

Ĉu Kie Kiam Kiel	la nova filmo Esperanto tiu ĉi libro via kafo la kanto matematiko la letero de Marko la parolo de Ana la manĝo en restoracio la aŭto de via amiko	estas povas esti	vidinda leginda lerninda havinda aĉetinda kuirinda trinkinda manĝinda aŭskultinda kantinda	?
---------------------------	--	---------------------	---	---

M15 Ejercicio de traducción.

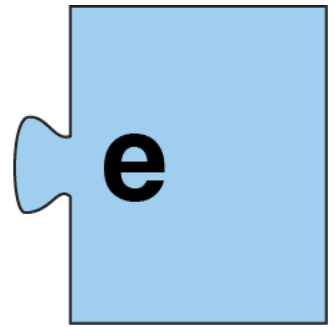
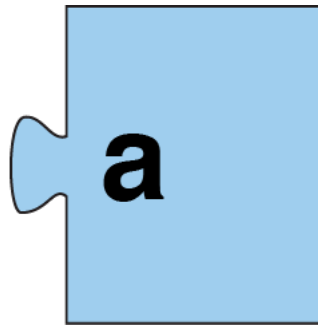
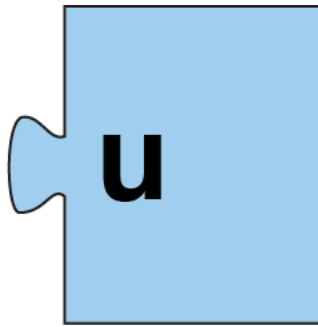
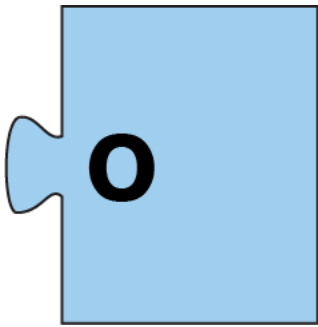
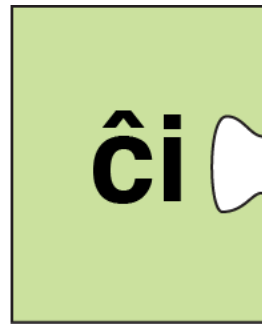
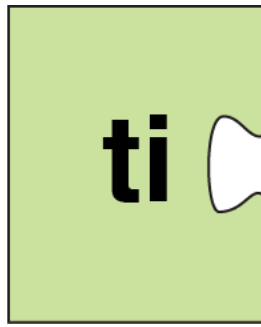
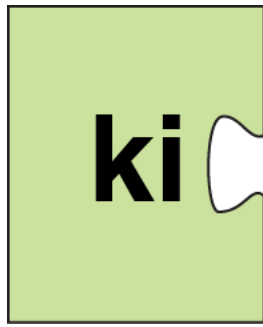
Traduce al esperanto.

La madre me preguntó, dónde tengo todos los libros de texto. Yo dije que están en algún lugar en mi habitación. Busco un libro de texto de esperanto. ¿Dónde puse el libro de texto de matemáticas? ¿Cómo estudiaré hoy?

M16 Diálogo

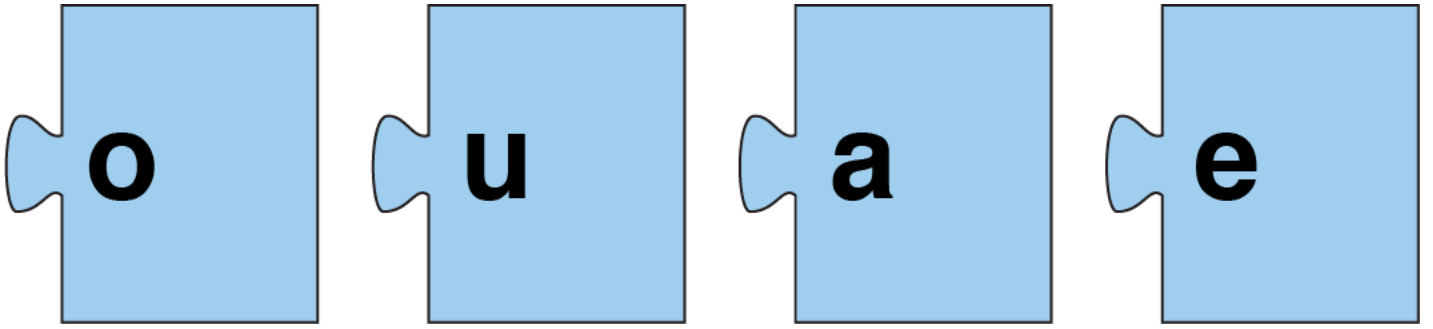
- A** Ĉu vi ŝatas vojaĝi?
- B** Jes, mi multe ŝatas vojaĝi. En ĉi tiu jaro mi volas veturi en Slovakion.
- A** Kiel vi volas veturi?
- B** Per mia aŭto.
- A** Ĉu vi veturos longe de Zagrebo al Slovakio?
- B** Certe, eble kvin horojn.
- A** Kiun urbon vi volas vidi?
- B** Mi volas vidi Bratislavon. Kaj certe ankaŭ Partizánske.
- A** Ho! Ĉu Partizánske estas vidinda?
- B** Kompreneble, ĝi estas bela malgranda urbo. Loĝas tie multaj homoj, kiuj parolas Esperanton.
- A** Mi bedaŭras ke mi ne povas iri kun vi.
- B** Mi aĉetos ion belan por vi.
- A** Dankon! Ĉu vi havas multajn dolarojn?
- B** En Slovakio mi devas havi ne dolarojn, sed eŭrojn.

M18 Ejercicio

Decide qué piezas del rompecabezas corresponden a las siguientes frases.

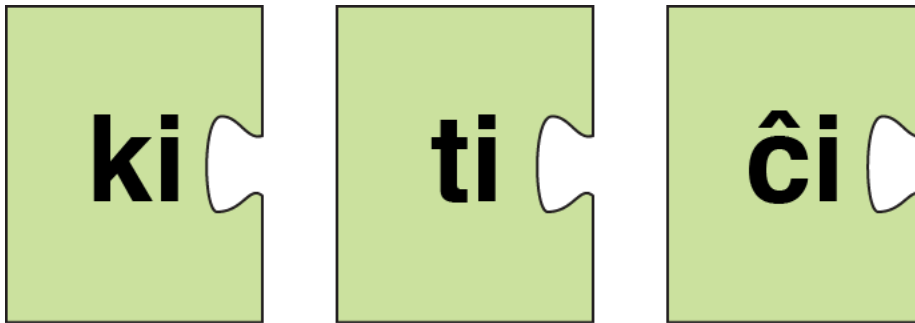
Diru, ki _____ sidas en la kafejo? – Marko kun Ana.

Ki _____ sinjoro staras sur la strato? – Maljuna.

Mi ne volas sidi ti _____. Mi serĉos alian lokon.

Mi ŝatas manĝi vere ĉi _____ n.

Ĉi _____ j lernantoj sidas kaj skribas.

_____ u foto ne plaĉas al Ivo, ĉar ĝi estas malnova.

Marko ne scias, _____ e estas liaj lernolibroj.

En la laborejo _____ uj sidas kaj laboras, nur mi trinkas kafon.

La kafo por mi devas esti tre varma. Mi ŝatas trinki _____ an kafon.

La patrino koleras: “ _____ e estas viaj paperoj! En via ĉambro, en kuirejo, sur la tablo...”

M19 Tarea para casa

Haz una frase similar. Reemplaza la palabra en negrilla por otra.

Ejemplo:

Multaj homoj en Slovakio parolas la **slovakan** lingvon.

...la Esperantan lingvon.

...la germanan lingvon.

Mi bedaŭras, ke vi forgesis la **libron** hejme.

Sur tiu strato staras **hotelo**.

Kiuj lernantoj **sidas** en la lernejo?

Mi **volas** vojaĝi ien, kie estas belaj urboj.

Mi ne scias, ke Julia **skribis** al mi leteron.

Crea frases con el ordenador. Crea 5 frases cada día; tradúcelas y escríbelas, si están correctas.

▼ **Bloque 22** (Sesiones 43-44)

Objetivos de aprendizaje

- aprender nuevos correlativos, que terminan en **-AM** y comienzan con **I-** y **NENI-**
- repasar los afijos aprendidos
- repasar verbos de las lecciones anteriores y usarlos en frases

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio

Preparación

- Sonido **6**
- Copias de **M20**
- Ejercicio **M21**
- Ejercicio **M22**
- Copias de **M23**

Plan de aprendizaje

5 me Juego recreativo no lingüístico

20 me Reparte **M20**. Reproduce el audio **6** en el ordenador. Pide a los alumnos que lo escuchen atentamente y completen las palabras que faltan.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

Explica el significado de los nuevos correlativos: **neniam**, **kiam**, **tiam**. Agrega también palabras que comiencen con **I-** y que aparecieron en las lecciones anteriores: **io**, **ie**, **iu**, etc. Puedes usar el rompecabezas con **-AM**, **I-** y **NENI-** para ilustrar su uso.

10 me Pausa

10 me Reparte **M21**. Divide a los alumnos en grupos de tres o de cuatro. Pídeles que asocien las expresiones con los correlativos correspondientes.

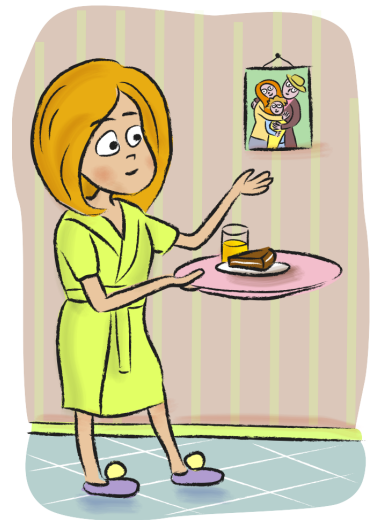
Si quieres, puedes crear un pequeño concurso y pedirle a los grupos que completen los ejercicios lo más rápidamente posible. El grupo más rápido, gana.

10 me Reparte **M22**. Repasa brevemente el uso del afijo **-IND-**, **MAL-**, **-EJ-**, **RE-**, **-EBL-**, si es necesario. Después pídeles que rellenen los espacios con los afijos que faltan. Leed el texto juntos y comentad las respuestas.

5 me Juego recreativo no lingüístico

Asigna las tareas para casa.

- Ana** Saluton, Maja!
- Maja** Saluton, Ana! Mi _____ ke vi venis. Bonvolu eniri!
- Ana** Dankon! Mi _____ neniam vidis ĉi tiun urbon. Vi havas tre belan domon.
- Maja** Ĉi tie estas mia ĉambro. Ĉu mi povas porti por vi sukron?
- Ana** Jes, multan _____. Dum la vojo mi ne trinkis.
- Maja** Mi portis ankaŭ kukon. Ĝi estas ankoraŭ _____, mi faris ĝin antaŭ unu horo.
- Ana** La kuko estas tre bona!
- Maja** Mi ĝojas. Mi skribos por vi sur paperon, kiel oni faras ĝin.
- Ana** _____ estas sur la foto, kiu pendas _____ sur la muro?
- Maja** Tio estas foto de mi, miaj _____ kaj miaj gepatroj.
- Ana** Kiam oni faris tiun ĉi foton?
- Maja** Antaŭ tri jaroj. Tiam mia _____ frato iris la unuan fojon en lernejon.

M22 Ejercicio

Rellena los espacios con el elemento correcto: **-ind-**, **mal-**, **-ej-**, **re-**, **-ebl-**. Cada elemento debe ser usado una sola vez.

Mi volas jam esti hejme. Ne plaĉas al mi en malsanul_____o.

Ĉu estas io en la boteloj en kuirejo? – Ne, ĉiuj estas_____plenaj.

En sport_____o estas malvarme.

Kiel okazis al vi la akcidento? – La biciklisto ne estis en nokto bone vid_____a.

Marko parolis, ke Vieno estas vizit_____a urbo.

Peter donis manĝon al _____riĉulo, kiu sidis sur la strato.

Mi ne komprenas la hejmtaskon. Mi devas _____legi ĝin.

Ĉu vi povas helpi al mi? – Kompren_____e!

Ivo aĉetis por sia fratino tre leg_____an libron.

Mi malĝojas, ke vi devas jam iri hejmen. Kiam ni _____vidos unu la alian?

M23 Tarea para casa

Completa los espacios con el verbo correcto: **falís, okazis, kanti, redoni, forgesi, devas, dormas, bedaŭras, aŭskulti, rigardas**. Cada verbo puede ser usado una sola vez. Traduce las frases a tu idioma

Vi faris nur unu taskon. Sed vi _____ fari du taskojn.

Mi _____, sed ni ne estas hejme. Ni ĉiuj estas en laborejo.

Kien _____ la libro? – Malantaŭ la skribotablon.

Ĉu mi povas _____ kun vi iun belan kanton?

Ana _____ ĉiam nur amfilmojn.

Tio _____ hodiaŭ en lernejo.

Kiam vi povas _____ al mi la libron?

Mi vere ne scias, kian muzikon _____ Petro.

Je tiu nokta horo mi jam _____.

Kiel vi povis _____ mian nomon?

Crea frases con el ordenador. Crea 5 frases cada día; tradúcelas y escríbelas, si están correctas.

▼ Bloque 23 (Sesiones 45-46)

Objetivos de aprendizaje

- repasar los números aprendiendo cómo decir la hora.
- conocer nuevos correlativos terminados en **EL-**, **-AL** y **-OM**

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio

Preparación

- Sonidos **7, 8, 9**
- Copias de **M24**
- Ejercicio **M25**
- Ejercicio **M26**
- Ejercicio **M27**
- Copias de **M28**
- Copias de **M29**

Nuevas palabras

dum = mientras

tempo = tiempo

tion = eso

vivi = vivir

sed = pero

kiel = como

tiun = ese

kial = ¿por qué?

ĉar = porque

kiom = cuánto

edzo = esposo, marido

kie = dónde - donde

sendi = enviar

Plan de aprendizaje

15 me Repartir el texto **M24** y escuchar el audio **7**

Leer y traducir juntos. Pide a los alumnos que lea cada uno dos frases y que las traduzca de nuevo. Cuando lleguen al final del texto, han de volver a empezar, pero esta vez sin traducir. El profesor ayuda solamente con la pronunciación y si es necesario con alguna traducción.

5 me Reparte **M25**. Pide a los alumnos que lean las frases y las conecten con las horas correspondientes en el reloj.

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Explica el significado y uso de los correlativos que terminan en **-EL**, **-AL** y **-OM**. Puedes crear tu propio rompecabezas (como en **M19**) para ilustrar el uso de esas terminaciones.

10 me Pausa

10 me Reparte **M26**. Divide a los alumnos en grupos de tres o de cuatro. Pídeles que asocien las expresiones con los correlativos correspondientes.

Si quieres, puedes crear un pequeño concurso y pedirle a los grupos que completen los ejercicios lo más rápidamente posible. El grupo más rápido, gana.

10 me Reparte **M27**. Pide a los alumnos que completen los espacios con los correlativos correctos.

5 me Juego recreativo no lingüístico

10 me Reparte el diálogo **M28**.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

Asigna las tareas para casa.

Nova aŭto (3-a parto)

Dum li tion diris, li denove rigardis la belan sinjorinon. Sed la vendisto diris:

– Estos pli bone, ke vi ne rigardu tiun ĉi sinjorinon. Ankaŭ ŝi estas tre multekosta. Mi scias, ĉar mi estas ŝia edzo.

M25 Ejercicio

¿Qué hora es? Lee las frases y conéctalas con la hora correcta.

Estas la kvina horo.

Estas la dektria horo kaj dudek minutoj.

Estas dek minutoj antaŭ la sesa horo.

Estas kvin minutoj post la kvara horo.

M27 Ejercicio

Rellena los espacios con una de estas tres palabras: **kiel, kial, kiom**

Saluton! Longe mi ne vidis vin. _____ vi fartas? – Bone, dankon.

Julia, _____ vi ne volas iri kun mi en kinejon? – Ĉar mi devas multe lerni.

Sinjoro vendisto, _____ kostas tiu ĉi biciklo? – Ĝi kostas 200 eŭrojn.

_____ vi volas, ke mi fermu la fenestron? – Ĉar estas malvarme en la ĉambro.

Ĉu ni povas unu horon trankvile sidi kaj trinki sukon? – Mi ne scias, _____ da tempo ni havas.

Ĉu vi vojaĝos per aŭto? – Ne, mi volas vojaĝi tiel, _____ vi: per biciklo.

Mi ne komprenas, _____ vi estas kolera. – Mi estas kolera, ĉar vi legis miajn leterojn.

Diru, _____ estas naŭ plus ok? – Dek sep.

_____ vi fariĝis ruĝa? – Mi forgesis mian monon hejme.

_____ oni kuiras tiun ĉi manĝon? – Tre facile. Mi skribos tion al vi sur papero.

- Marta** Saluton, Lucia! Kiel vi fartas?
- Lucia** Saluton, Marta! Mi fartas tre bone, dankon. Kaj vi?
- Marta** Ankaŭ mi bone.
- Lucia** Dum longa tempo mi ne vidis vin. Kie vi nun vivas?
- Marta** Mi ne plu vivas en Ĉeĥio. Jam unu monaton mi vivas kaj laboras en Slovakio.
- Lucia** Ho, interese! Kiel plaĉas al vi via nova laboro?
- Marta** Mi ŝatas ĝin. Ĝi estas pli bona kaj pli interesa ol la malnova laboro.
- Lucia** Tio estas bona. Mia edzo koleras pri mia laboro.
- Marta** Kial?
- Lucia** Ĉar mi devas en ĉiu tago labori tre longe.
- Marta** Kien vi iras?
- Lucia** Mi iras sendi leteron kaj poste trinki kafon. Ĉu vi volas iri kun mi?
- Marta** Kompreneble.
- Lucia** Bone! Ni devas paroli kune pri multaj aferoj, kiuj okazis.

M29 Tarea para casa

Asocia las preguntas con las respuestas. Traduce a tu idioma.

Kiom da boteloj staras sur la tablo?	En Zagrebo.
Kie vivis edzino de la vendisto?	Ĉar mi ne konas la respondon.
Kiel Petro volas veturi?	Unu aŭto veturis tre rapide.
Kiel okazis la granda akcidento sur la strato?	Tre multaj.
Kial vi nenion diras?	Per biciklo.

▼ **Bloque 24** (Sesiones 47-48)

Objetivos de aprendizaje

- repasar la tabla de correlativos.
- entender que algunos correlativos pueden tener la terminación del acusativo-N

Materiales didácticos necesarios

- Ordenador para reproducir audio, Tarjetas rojas y verdes

Preparación

- Sonido **10**
- Ejercicio **M30**
- Copias de **M31**
- Copias de **M32**
- Ejercicio **M33**
- Tarjetas de palabras de colores **M34**
- Copias de **M35**
- Copias de **M36**

Plan de aprendizaje

10 me Reparte **M30**. Pide a los alumnos que encuentren las palabras que faltan. Pueden elegir entre tres opciones.

5 me Juego recreativo no lingüístico

20 me Reparte **M31**. Reproduce el audio **10** en el ordenador. Pide a los alumnos que lo escuchen atentamente y completen las palabras que faltan.

Divide los alumnos en grupos de dos y pídeles que lean los diálogos y los traduzcan. Pídele a un grupo que lea en voz alta y que traduzca línea a línea. Ayúdales con la traducción, si es necesario. Después pídele a ese grupo que represente el diálogo sin traducirlo de nuevo. Si hay tiempo puedes pedirle a otro grupo que represente de nuevo el diálogo.

Asegúrate de que los alumnos comprendan el significado del texto. Si algunos no comprenden algunos de los correlativos, puedes explicar su significado mediante el rompecabezas.

10 me Pausa

10 me Reparte **M33**. Pide a los alumnos que hagan frases con las palabras resaltadas en negrilla. Hazles ver la importancia de la terminación del acusativo **-N**.

Si hay tiempo, pueden formar parejas para hacerse preguntas el uno al otro en cada pareja y responder.

10 me Reparte **M34**. Divide a los alumnos en grupos. Explícales las reglas del ejercicio y hazles ver que los correlativos puedes a veces tener la terminación del acusativo **-N**. Entrégale a cada grupo un conjunto de tarjetas rojas y verdes. Un alumno de cada grupo debe tomar una tarjeta de cada bloque. Después cada alumno del grupo escribe su frase usando el correlativo y verbo. A continuación, el siguiente toma una carta de cada bloque y todos escriben sus frases. Continúa así hasta que cada alumno haya tenido la oportunidad de tomar tarjetas. Si hay suficiente tiempo, puedes leer y comparar algunas frases.

Tarjetas rojas (correlativos): **kio, kiu, nenion, neni, neniam, ĉiuj, ĉio, ĉiam, tion, iu, iam**

Tarjetas verdes (verbos): **havas, skribas, legas, forgesas, vidas, montras, demandas, estas, staras**

5 me Juego recreativo no lingüístico

15 me Recuérdales las expresiones para saludar y presentarse. Divide a los estudiantes en parejas y pídeles que escriban un diálogo que podrían desarrollar cuando conocen a alguien. Pueden usar diferentes saludos, preguntar el nombre, edad o país de la otra persona, o cualquier cosa que se les ocurra. Tú puedes también escribir frases como ejemplos sobre la pizarra para darles ideas.

Ejemplos:

Kio estas via nomo?

Kiel vi fartas?

Kiom da jaroj vi havas?

De kie vi estas?

Kie vi vivas?

5 me Reparte **M35**. Pide a los alumnos que traduzcan la canción juntos y cantarla también juntos 2 o 3 veces.

Asigna las tareas para casa.

M30 Ejercicio

Elige la palabra correcta.

Sinjoro Rapid demandis la vendiston, _____ (kiel, kiom, kia) kostas la bela ruĝa aŭto.

Mi volas paroli Esperanton _____ (iu, neniam, tiel) bone kiel vi.

Mi koleras, ĉar vi _____ (tio, iel, neniam) fermas la pordon de nia ĉambro.

Ivo ŝatas aŭskulti _____ (tian, ion, iam) muzikon kiel mi.

Post kvar monatoj _____ (ĉiam, ĉiuj, tiam) revenis hejmen.

_____ (Kiu, Kiel, Kial) estas la simpatia sinjorino tie malantaŭe?

Mi ne komprenas, _____ (kial, ĉial, nenial) neniu venis.

Vi havas tre belan voĉon. Bonvolu kanti _____ (ion, ĉien, io).

Peter ankoraŭ _____ (tie, kiam, neniam) veturis al Parizo.

Malgrandaj infanoj volas manĝi _____ (tiu, ĉion, tial) en ĉambro.

M31 Diálogo

- A** Ho, mi ne havas _____ de matematiko.
- B** Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
- A** Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
- B** Kiun lernolibron? Ĉu _____?
- A** Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
- B** Kaj _____ ĝi estas?
- A** Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
- B** Ĉu vi serĉis ĉie?
- A** Kompreneble, sed la libro estas _____.
- B** _____ estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
- A** Multan dankon!
- B** Ho, ankaŭ mi _____ ion.
- A** Kion?
- B** Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
- A** Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
- B** Dankon! _____ bone, ke ni sidas kune!

- A** Ho, mi ne havas **lernolibron** de matematiko.
B Pardonu, kion vi diris? Mi ne aŭdis vin.
A Mi diris, ke mi forgesis mian lernolibron.
B Kiun lernolibron? Ĉu **ĉiujn**?
A Ne ĉiujn. Nur tiun, en kiu estas matematikaj taskoj.
B Kaj **kie** ĝi estas?
A Mi ne scias. Eble hejme, ie en mia ĉambro.
B Ĉu vi serĉis ĉie?
A Kompreneble, sed la libro estas **nenie**.
B **Ĉi tie** estas mia lernolibro. Vi povas labori kun ĝi.
A Multan dankon!
B Ho, ankaŭ mi **forĝesis** ion.
A Kion?
B Lernolibron de Esperanto. Kiel mi legos la novan tekston sen ĝi?
A Tiun lernolibron mi havas. Vi povas legi la tekston el ĝi.
B Dankon! **Kiel** bone, ke ni sidas kune!

M33 Ejercicio

Haz preguntas sobre la palabra en negrilla. Presta atención a la terminación del acusativo-N.

La lasta tago de la jaro estis tre malvarma .	→	Kia estis la lasta tago de la jaro?
La geedzoj iris en la restoracion .	→	Kien iris la geedzoj?
Petro trinkis tre bonan kafon en restoracio.	→	
Kelnero rapide alportis al Julia varman kafon.	→	
Ivo veturis en Slovakion per aŭto .	→	
Sur tiu ĉi strato staras la plej multekosta hotelo.	→	
La instruistino donis al lernantoj malfacilan taskon .	→	
La libro, kiun vi volas aĉeti, kostas 15 eŭrojn .	→	
Julia lernas novajn lingvojn rapide.	→	
Je la tria horo mi ludas kun mia malgranda frato.	→	
Julia estas en malsanulejo, ĉar ŝi falis .	→	
Tra la pordo venas miaj geamikoj.	→	

kio

kiu

nenion

neniu

neniam

ĉiuj

ĉio

ĉiam

tion

iu

iam

havas

skribas

legas

forzas

vidas

montras

demandas

estas

staras

Jomo: Ĉu vi volas min?

Ho, kion vi faras? demandas nun Marko.

Mi legas la libron, mi lernas la lingvon.

Ĉu kun mi vi venos al kafo amika?

Vi trinkos la kafon, parolos kun mi.

Mi dankas, ho Marko, mi ŝatas la kafon,
se ĝi estas bona, se ĝi estas varma.

Mi tre ŝatas sidi kun vi en la ĉambro,
sed nun mi ne povas, mi diras al vi.

Melodia: esperantofre.com

M36 Tarea para casa

Completa las frases.

Ki _____ el tiuj du libroj estas pli facila?

Ti _____ filmon mi rigardis jam antaŭ kvar jaroj. Ĝi ne estas bona.

Ki _____ estas la letero, kiun Ana skribis al mi? Mi serĉas ĝin jam du horojn.

Ne ĉio, ki _____ oni diras, estas vero.

Ĉu vi ne vidis, ke la sinjorino falis? Kial vi nen _____ faris?

Ki _____ kantojn vi ŝatas aŭskulti? – Novajn.

Ki _____ ni revidos unu la alian? – Post unu monato.

Oni diras, ke en urbocentro oni malfermos plian vendejon. Ĉu t _____ estas vero?

Neni _____ vi havas tempon por iri kun mi en kinejon!

Ĉu vi ne koleras, ke vi nun devas vivi en alia urbo? – Ne. T _____ estas la vivo.